U S N E S E N Í

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu ve věcech volebních, ve věcech místního a krajského referenda a ve věcech politických stran a politických hnutí složeném z předsedy senátu Tomáše Langáška, soudců Josefa Baxy (soudce zpravodaj), Radana Malíka, Petra Mikeše, Pavla Molka, Miloslava Výborného a soudkyně Daniely Zemanové v právní věci navrhovatele: **R. S.,** proti odpůrcům: **1) Ing. Miloš Zeman**, bytem Pražský hrad, Praha 1, **2) Ivana Zemanová**, bytem Pražský hrad, Praha 1, oba zastoupeni JUDr. Markem Nespalou, advokátem se sídlem Vyšehradská 21, Praha 2, a **3) Státní volební komise**, se sídlem nám. Hrdinů 1634/4, Praha 4, týkající se návrhu na vyslovení neplatnosti volby prezidenta republiky,

takto:

I. Návrh **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

I. Volební stížnost

[1] Nejvyšší správní soud obdržel dne 6. února 2018 návrh navrhovatele (dále též „volební stížnost“) na vyslovení neplatnosti volby prezidenta republiky konané ve dnech 12. a 13. ledna 2018 (I. kolo) a ve dnech 26. a 27. ledna 2018 (II. kolo). Navrhovatel se domnívá, že byl porušen § 37 odst. 3 a § 35 odst. 4 zákona o volbě prezidenta republiky a o změně některých zákonů (zákon o volbě prezidenta republiky).

[2] Podle navrhovatele Ing. Miloš Zeman několikrát uvedl, že nevede žádnou kampaň, a proto nemá žádný transparentní účet. Za odpůrce 1) vedl masivní kampaň spolek Přátel Miloše Zemana, který však k 4. lednu 2018 nebyl registrován jako třetí osoba podle § 38a zákona o volbě prezidenta republiky u Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí a ani neměl zřízen volební (transparentní) účet. Voliči si tak nemohli zjistit, kdo vlastně za financováním kampaně stojí. Seznam sponzorů prezident Miloš Zeman částečně zveřejnil až v duelu vysílaném dne 25. ledna 2018 v České televizi, čímž nesplnil lhůtu tří dnů před započetím voleb podle § 37 odst. 3 zákona o volbě prezidenta republiky.

[3] Navrhovatel dále uvádí, že prof. Jiří Drahoš byl v rozporu s § 35 odst. 4 zákona o volbě prezidenta republiky opakovaně lživě obviněn z úmyslu přijímání migrantů, a to nejvýrazněji v podobě billboardů s nápisem „*Stop imigrantům a Drahošovi. Tato země je naše! Volte Zemana!*“, kde zadavatel (Přátelé Miloše Zemana, z. s.) vědomě lživě spojuje Jiřího Drahoše s imigranty. Dále tuto manipulativní dezinformaci posílil prezident Miloš Zeman v předvolebním duelu televize Prima vysílaném dne 23. ledna 2018, kde na adresu svého protikandidáta pronesl: „*Dnes až na jednu výjimku, která se jmenuje Jiří Drahoš, všichni čeští politici souhlasí s tím, že bychom na naše území neměli přijímat nelegální migranty.*“ Tomuto tvrzení se sice mohl prof. Jiří Drahoš účinně bránit bezprostředně po jeho prohlášení, proti billboardové kampani by však adekvátní obranou byla pouze stejně masivní billboardová kampaň s argumenty vyvracejícími lživé tvrzení, což je finančně velmi náročné a časově takřka nereálné.

[4] S ohledem na těsný výsledek voleb (2,73 %) je navrhovatel přesvědčen, že výše uvedené skutečnosti mohly tento výsledek zásadním způsobem ovlivnit. Navrhuje proto rozhodnout o jejich neplatnosti a vyslat tak jasný signál nejen prezidentským kandidátům, ale i politikům a osobám veřejně činným, že politický boj musí být veden čestným způsobem.

II. Průběh řízení

[5] Nejvyšší správní soud zaslal volební stížnost k vyjádření odpůrcům.

[6] Státní volební komise ve svém vyjádření zdůraznila, že jejím úkolem není dohled nad dodržováním pravidel volební kampaně; tato pravomoc je svěřena Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který zároveň projednává většinu přestupků na tomto úseku a ukládá sankce. Státní volební komise figuruje jako odpůrkyně toliko z titulu, že je jí svěřeno vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta republiky. Nemůže se tedy nikterak vyjádřit ke skutkovým tvrzením navrhovatele, neboť nedisponuje žádnými informacemi, kterými by je mohla podpořit či vyvrátit.

[7] Odpůrci 1) a 2) zaslali Nejvyššímu správnímu soudu společné vyjádření. Podotýkají, že soud přisoudil prezidentu republiky Ing. Miloši Zemanovi post odpůrce 1) a bez návrhu do řízení přibral jako odpůrkyni 2) Ivanu Zemanovou a jako odpůrkyni 3) Státní volební komisi. Podle odpůrců návrh nesplňuje obecné náležitosti stanovené pro podání v § 37 odst. 3 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní (dále jen „s. ř. s.“), neboť z návrhu není zřejmé, proti komu je činěn. Z důvodu rozporných tvrzení navrhovatele není ani zřejmé, čeho se svým návrhem navrhovatel domáhá. Podání je nazváno jako „návrh na určení neplatnosti volby prezidenta republiky“, avšak v jeho úvodu navrhovatel uvádí, že podává „stížnost na průběh kampaně prezidentských voleb“.

[8] Odpůrci výše popsané úvahy navrhovatele důrazně odmítají a považují je za prosté, ničím nepodložené a nelogické spekulace, ke kterým se jednak pro zjevnou nepřípustnost podání, ale i pro absenci dostatečného a logického odůvodnění, nelze jakkoliv blíže vyjádřit. Navrhovatel netvrdí, ani neprokazuje, jakým způsobem měla být porušena ustanovení zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby prezidenta republiky.

Odpůrci proto navrhují, aby soud volební stížnost odmítl, eventuálně zamítl a navrhovateli uložil uhradit odpůrcům 1) a 2) náhradu nákladů řízení.

III. Posouzení Nejvyšším správním soudem

[9] Nejvyšší správní soud se nejprve zabýval tím, zda jsou v dané volební věci splněny podmínky řízení, a shledal, že návrh obsahuje veškeré zákonem stanovené náležitosti [§ 37 odst. 3 a § 93 odst. 2 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.")], a byl podán osobou oprávněnou (§ 90 odst. 5 s. ř. s.) ve lhůtě sedmi dnů po vyhlášení celkového výsledku volby prezidenta republiky (§ 66 odst. 1 zákona o volbě prezidenta republiky) u věcně a místně příslušného soudu (§ 68 zákona o volbě prezidenta republiky a § 92 s. ř. s.).

[10] S ohledem na vyjádření odpůrců 1) a 2) soud zdůrazňuje, že návrh nepřipouští pochyby o tom, co jím navrhovatel sleduje. Své podání nazývá „návrhem na určení neplatnosti volby prezidenta republiky" a prezentuje v něm důvody, pro které má za to, že došlo k porušení zákona o volbě prezidenta republiky. Z návrhu je zřejmý jeho názor, že porušení zákona bylo hrubé, a návrh jednoznačně směřuje k tomu, aby Nejvyšší správní soud rozhodl o neplatnosti volby.

[11] Navrhovatel podal návrh na neplatnost volby prezidenta republiky ve smyslu § 66 odst. 2 zákona o volbě prezidenta republiky. Dle daného ustanovení „*Návrh na neplatnost volby prezidenta může podat navrhovatel, má-li za to, že byla porušena ustanovení zákona způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby prezidenta.*"

[12] Předně je třeba zdůraznit, že návrhu na neplatnost volby lze vyhovět pouze tehdy, pokud soud dospěje k závěru, že byl volební zákon porušen takovým způsobem, který hrubě ovlivnil výsledek volby (srov. k tomu přiměřeně usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 2. 7. 2004, č. j. Vol 6/2004 - 12, publ. pod č. 354/2004 Sb. NSS, nebo usnesení ze dne 15. 2. 2018, č. j. Vol 16/2018-33). Soud v souladu se svou ustálenou judikaturou k tomu, aby mohl vyhovět návrhu na neplatnost volby prezidenta republiky, používá postup spočívající ve třech krocích. Zjišťuje postupně, zda došlo k (1) nezákonnosti; dále hodnotí (2) vztah mezi touto nezákonností a zvolením kandidáta, jehož zvolení je napadeno, a konečně posuzuje (3) zásadní intenzitu této nezákonnosti, která musí v konkrétním případě dosahovat takového stupně, že pokud by k takovému jednání nedošlo, nebyl by kandidát zvolen.

III.A) Registrace třetí osoby a financování volební kampaně

[13] Nejvyšší správní soud předně uvádí, že za současného právního stavu je dohled nad dodržováním pravidel financování volební kampaně svěřen primárně Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí (zřízen zákonem č. 302/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony; dále jen „Úřad"), jehož rozhodnutí případně podléhají soudnímu přezkumu v řízení podle § 65 a násl. s. ř. s. Jak však uvedl Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 15. 2. 2018, č. j. Vol 16/2018-33: „*To nicméně neznamená, že Nejvyšší správní soud není oprávněn posuzovat*

financování volební kampaně v řízení o návrhu na neplatnost volby prezidenta republiky (či jiného řízení podle § 90 s. ř. s.). I porušení zákonných ustanovení regulujících financování volební kampaně totiž představuje onu nezákonnost, jejímž následkem by bylo hrubé ovlivnění výsledku volby.“ I v tomto případě však platí, že pro vyslovení neplatnosti volby je třeba, aby případné porušení zákona v této části hrubě ovlivnilo výsledek volby prezidenta, tedy zapříčinilo zvolení vítězného kandidáta.

[14] Navrhovatel namítá, že za odpůrce 1) vedl masivní kampaň spolek Přátel Miloše Zemana, který však k 4. lednu 2018 nebyl registrován jako třetí osoba u Úřadu a ani neměl zřízen volební účet.

[15] Zákon o volbě prezidenta republiky sice zavedl institut tzv. třetí osoby, avšak výslovně nedefinuje, kdo je onou třetí osobou. Lze přitom dovodit, že jde o fyzickou nebo právnickou osobu odlišnou od kandidátů, která se hodlá účastnit volební kampaně, a to např. tím, že na volební kampaň bude vynakládat finanční prostředky (srov. § 38a zákona o volbě prezidenta republiky).

[16] Pojem třetí osoba zahrnuje jednak registrovanou třetí osobu a jednak neregistrovanou třetí osobu. Povinnost registrace u Úřadu se odvíjí od toho, zda se třetí osoba hodlá volební kampaně účastnit s vědomím nebo bez vědomí kandidáta. Dle § 35 odst. 2 zákona o volbě prezidenta republiky: „*Fyzická nebo právnická osoba, která se hodlá účastnit volební kampaně bez vědomí kandidáta, je povinna se před vstupem do volební kampaně registrovat jako registrovaná třetí osoba u Úřadu*.“ Na základě citovaného ustanovení lze *a contrario* dovodit, že registrovat se nemusí ta třetí osoba, která se hodlá volební kampaně účastnit s vědomím kandidáta.

[17] Lze tak shrnout, že na třetí osoby, účastnící se kampaně s vědomím kandidáta, neklade zákon o volbě prezidenta republiky žádné zvláštní požadavky týkající se transparentnosti jimi získávaných a vynakládaných prostředků. Uskutečněné výdaje se započítávají do limitů kandidáta. Oproti tomu registrované třetí osoby, které se účastní volební kampaně bez vědomí kandidáta, jsou svázány podrobnými pravidly a jejich výdaje se do limitů kandidáta nepočítají.

[18] Z údajů uvedených na internetových stránkách kandidáta Miloše Zemana (https://www.zemanznovu.cz/financovani/zverejnovani) vyplývá, že spolek Přátelé Miloše Zemana byl uveden podle § 37 odst. 3 zákona o volbě prezidenta republiky jako osoba, která prováděla kampaň s jeho vědomím. Odpůrce 1) ji tedy takto výslovně označil. Tento subjekt tedy žádné zvláštní zákonné povinnosti neměl.

[19] Je tedy zřejmé, že tím, že spolek Přátelé Miloše Zemana hradil náklady kampaně Miloše Zemana s jeho vědomím, nedošlo k porušení zákona o volbě prezidenta republiky.

[20] Nejvyšší správní soud však na tomto místě odkazuje na závěry usnesení ze dne 20. 2. 2018, č. j. Vol 40/2018-37, v němž volební senát upozornil na skutečnost, že „*zákonná úprava umožňuje skrýt původ prostředků i konkrétní výdaje, pokud je kampaň fakticky zcela nebo z velké části vedena třetími osobami s vědomím kandidáta. Zákonodárce zřejmě předpokládal, že osoby hradící volební výdaje nebo poskytující bezúplatná plnění poskytnou uvedená plnění pouze v omezeném rozsahu, a nemá proto smysl podrobně regulovat*

pokračování

finanční toky těchto třetích osob. Zákon nicméně žádným způsobem neomezuje výši hrazení volebních výdajů nebo bezúplatného plnění, které kandidát od jedné osoby obdrží, na rozdíl od omezení v případě politických stran a hnutí (viz § 18 odst. 2 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů). Ačkoliv je sporné, zda tento závěr není v rozporu s cílem zákona č. 322/2016 Sb., kterým zjevně bylo zprůhlednit financování volební kampaně, nelze zákonnou úpravu vykládat v rozporu s jejím jasným textem. Je na zákonodárci, zda bude chtít na tuto situaci reagovat, a to buď omezením rozsahu plnění, ve kterém se může s vědomím kandidáta třetí osoba podílet na jeho kampani, nebo nastavením obdobných pravidel transparentnosti, která platí pro kandidáty nebo registrované třetí osoby."

[21] Navrhovatel dále namítá, že Ing. Miloš Zeman seznam sponzorů své volební kampaně údajně zveřejnil až v duelu vysílaném dne 25. ledna 2018 v České televizi, čímž nesplnil lhůtu podle § 37 odst. 3 zákona o volbě prezidenta republiky. Navrhovatel však neodůvodňuje, jak tato údajná protizákonnost dle jeho názoru hrubě ovlivnila výsledek volby prezidenta, a jak by právě ono hrubé ovlivnění výsledku volby hodlal v řízení prokázat. Navrhovatel proto v tomto směru neunesl břemeno tvrzení a břemeno důkazní.

[22] Z toho důvodu – a s ohledem na krátkou lhůtu, v níž je povinen rozhodnout, a zásadu procesní efektivity – nepovažoval volební senát za nutné zjišťovat, zda k porušení zákona ze strany odpůrce 1) skutečně došlo, neboť i v případě zjištěného porušení zákona by výrok soudního rozhodnutí nemohl být jiný než zamítavý. Nejvyšší správní soud však zdůrazňuje, že každý se nicméně může obrátit se svými pochybnostmi (podnětem) na Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí, který – jsa k tomu odborně a kompetenčně vybaven – z nich může v případě, že shledá porušení zákona, vyvodit patřičné důsledky v podobě uložení pokuty.

III.B) Čestné a poctivé vedení volební kampaně

[23] Navrhovatel má za to, že v rozporu s čestným a poctivým vedením volební kampaně byly billboardy s textem „*Stop imigrantům a Drahošovi. Tato země je naše! Volte Miloše Zemana!*"

[24] Podle § 35 odst. 1 zákona o volbě prezidenta republiky se volební kampaní rozumí „*jakákoli propagace kandidáta na funkci prezidenta republiky nebo volební agitace v jeho prospěch, zejména veřejné oznámení určené na jeho podporu nebo sloužící v jeho prospěch, včetně jakékoli doprovodné akce, za které se poskytne nebo obvykle poskytuje úplata. Za volební kampaň se považuje i sdělení v neprospěch jiného kandidáta na funkci prezidenta republiky*." Volební kampaň začíná dnem vyhlášení volby prezidenta a končí vyhlášením celkových výsledků volby (§ 35 odst. 3 zákona o volbě prezidenta republiky). Zákon též požaduje, aby volební kampaň probíhala „*čestně a poctivě, zejména nesmí být o kandidátech zveřejňovány nepravdivé údaje*" (odstavec 4 citovaného ustanovení). „*Propagace nebo volební agitace šířené prostřednictvím komunikačních médií musí obsahovat informaci o jejich zadavateli a zpracovateli; to platí obdobně i pro využití velkoplošných zařízení a sdělení v neprospěch kteréhokoli kandidáta na funkci prezidenta republiky. Kandidáti jsou povinni označit svým jménem a příjmením jimi využité prostředky volební kampaně. Registrované třetí osoby jsou povinny jimi využité prostředky volební kampaně označit názvem, zkratkou nebo jménem a příjmením a evidenčním číslem registrované třetí osoby přiděleným Úřadem*"

(odstavec 5; zákon má na mysli Úřad pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí).

[25] Nejvyšší správní soud i Ústavní soud již v minulosti v řadě svých rozhodnutí posuzovaly stížnosti na průběh volební kampaně, a to ve volbách do Poslanecké sněmovny či Senátu Parlamentu, do zastupitelstev územních samosprávných celků i v historicky první přímé volbě prezidenta republiky. V prvé řadě je třeba připomenout, že „*smyslem volební kampaně je snaha aktérů politického boje o získání co největší přízně voličů pro své kandidáty a volební programy. Jejími základními funkcemi jsou proto informovanost, identifikace a mobilizace. Podstata volební kampaně spočívá v tzv. politické komunikaci, a to jak mezi kandidujícími subjekty navzájem, tak především mezi kandidáty (zejména politickými stranami) a voliči (potenciálními i skutečnými ...). V podmínkách demokratického státního režimu a svobodných voleb bývá obvyklé, že kandidáti a jejich stoupenci využívají vedení pozitivní i negativní kampaně. Ostatně citovaná zákonná úprava výslovně zmiňuje vedení kampaně i v neprospěch jiného kandidáta na funkci prezidenta republiky, tedy negativní kampaň*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 44/2013-72, č. 2833/2013 Sb. NSS). Zveřejňování informací o jednotlivých kandidátech a jejich politickém projevu je chráněno svobodou projevu a právem na informace (čl. 17 Listiny základních práv a svobod), ruku v ruce s ochranou svobodné soutěže politických sil v demokratické společnosti (čl. 22 Listiny základních práv a svobod). „*Je proto zcela přirozené, že kandidující politické* [subjekty] *voliče nejen přesvědčují o tom, že právě jejich nabídka je nejlepší, nýbrž zcela legitimně se snaží je i odradit od nabídky svých politických soupeřů*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. června 2006, č. j. Vol 5/2006-46, č. 944/2006 Sb. NSS). Volba prostředků, jimiž volební kampaň povede, je plně na kandidujícím subjektu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 26. června 2006, č. j. Vol 17/2006-25, č. 962/2006 Sb. NSS).

[26] Stejně jako další volební zákony i zákon o volbě prezidenta republiky požaduje, aby byla volební kampaň vedena „čestně a poctivě“ (§ 35 odst. 4), aniž by však, kromě požadavku pravdivosti údajů zveřejňovaných o kandidátech, legálně definoval, co se těmito pojmy myslí. Soudy proto „*musí vycházet nejen z toho, jak jsou tyto pojmy chápány v běžném životě, ale současně musí i přihlížet k charakteru volební kampaně, která má jistě svá specifika vyplývající z vyostřeného střetu mezi jejími aktéry, kteří se jednak snaží získat podporu pro svůj volební program, jednak podlomit důvěru k volebnímu soupeři*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 29. června 2006, č. j. Vol 45/2006-17, č. 963/2006 Sb. NSS). V průběhu volební kampaně „*jsou voličům často velmi emocionální a vyostřenou formou předkládány argumenty, které mají ovlivnit jejich volební chování a rozhodnutí, koho budou volit. Smyslem volební kampaně v pluralitní demokracii však je nepochybně také to, aby byly posouzeny i ty nejkontroverznější otázky programu politických stran a kandidátů obecně, tak i jejich osobních vlastností a způsobilosti zastávat volenou veřejnou funkci. Jen v takovém případě budou moci voliči rozhodovat se znalostí věci a jen tak může být naplněna ústavní zásada, podle které je lid zdrojem veškeré státní moci. Pokud volební zákon hovoří o požadavku čestného a poctivého vedení volební kampaně, má tím na mysli to, co se dříve označovalo jako čistota voleb (srov. § 56 odst. 1 zákona č. 75/1919 Sb., kterým vydává se řád volení v obcích republiky Československé). Nelze však tyto pojmy vykládat z hlediska soukromého práva a obecné morálky, neboť jde o jejich použití v podmínkách volební kampaně, která není ničím jiným než bojem o hlasy voličů. Jeho negativní projevy lze regulovat, nelze je však zákonem vyloučit*“

pokračování

(nález Ústavního soudu ze dne 26. ledna 2005, sp. zn. Pl. ÚS 73/04 ve věci senátora Nádvorníka).

[27] Pokud jde o slogan „*Stop imigrantům a Drahošovi. Tato země je naše! Volte Zemana!*“. Šíření tohoto sloganu v období před volbami považuje volební senát za obecně známou skutečnost ve smyslu § 121 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu, ve znění pozdějších předpisů (aplikovaného v tomto řízení na základě § 64 s. ř. s.), tedy za skutečnost, kterou není třeba dokazovat.

[28] Volební senát se tedy zabýval otázkou, zda lze šíření výše uvedeného sloganu přičítat odpůrci 1). Jak totiž vyplývá z nálezu Ústavního soudu ze dne 18. února 1999, sp. zn. I. ÚS 526/98 (N 27/13 SbNU 203; 70/1999 Sb.; ve věci senátorky Lastovecké), je třeba také přihlížet k tomu, zda kandidát, jehož zvolení je napadáno, namítané porušení zákona způsobil. „*Opačný výklad by zákonitě vedl k tomu, že by kterýkoli subjekt (např. každé, byť i bulvární medium) mohl docílit neplatnost volby jakéhokoli kandidáta zcela bez jeho přičinění, což by – in eventum – mohlo volby výrazně narušit, popřípadě, důsledně vzato, i zmařit. Takové následky přirozeně zákonodárce nezamýšlel.*“ To, že by důvodem neplatnosti voleb mohlo být porušení právních předpisů způsobené třetí osobou, by mělo být, jak plyne z citovaného nálezu Ústavního soudu, výjimečné.

[29] V tomto případě však považuje volební senát za nesporné, že posuzovaná volební kampaň je odpůrci 1) přičitatelná. Spolek Přátelé Miloše Zemana, který zajišťoval její průběh, ve svém názvu obsahuje jméno odpůrce 1) a je řízen jeho blízkými spolupracovníky. Volební senát proto považuje za krajně nepravděpodobné, že by odpůrce 1) na kampaň, která byla bezpochyby vedena v jeho prospěch, neměl žádný vliv nebo že ji jako svou kampaň neakceptoval. Nyní posuzovaná situace je tudíž odlišná od situace před pěti lety, kdy Nejvyšší správní soud nezjistil spojení mezi volebním týmem odpůrce 1) a zadavatelem inzerátu, který byl tehdy shledán protizákonným (srov. například usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 44/2013-72, č. 2833/2013 Sb. NSS).

[30] Dále je třeba uvést, že výběr imigračního tématu volební kampaně či způsob jeho prezentace nelze považovat za protiprávní. „*Zcela přirozenou součástí volební kampaně je zdůrazňování hodnot a postojů, které hodlá kandidát po svém případném zvolení zastávat*“ (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 42/2013-85). Migrační politika je v současné době jedním ze zásadních společenských témat, a kandidátu na prezidenta republiky tak nelze vyčítat, že v rámci volební kampaně prezentuje své názory i na tuto problematiku. Zároveň je zcela logické, že se odpůrce 1) i v této oblasti vymezoval proti svému soupeři, neboť v případě shodného názoru obou kandidátů by se mohli voliči jen stěží rozhodovat, kterému z nich dají svůj hlas, považují-li migraci za otázku, na níž by se měl i v prezidentské volbě „lámat chleba“.

[31] Pokud volební tým odpůrce 1) využil poněkud odlišných názorů Jiřího Drahoše a vykreslil jej jako osobu k imigraci (či obecně k cizincům) vstřícnou, nelze to považovat za porušení pravidel vedení volební kampaně, pro niž je charakteristická personalizace, hyperbolizace, symboličnost a zkratkovitost (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 33/2013-45, č. 2832/2013 Sb. NSS). Navíc nelze popřít, že Jiří Drahoš měl v průběhu volební kampaně dostatek času a prostoru, aby své postoje voličům

vysvětlil a případně vyvrátil či uvedl na pravou míru tvrzení šířená o jeho osobě ze strany konkurenta, což také činil.

[32] Slogan „*Stop imigrantům a Drahošovi. Tato země je naše! Volte Zemana!*“ lze jistě – jako ostatně celou řadu jiných politických sloganů jiných politických subjektů v mnoha volbách zejména v posledních letech – hodnotit jako povrchní a prázdný, se zanedbatelným přínosem pro ono *millovské* tržiště idejí (*marketplace of ideas*; koncept připisovaný mimo jiných Johnu Stuartu Millovi na základě jeho díla *O svobodě/On Liberty*). Nutno však připustit, že byl zřejmě z hlediska zamýšleného účinku přímočarý – jeho obsahem je výzva k volbě jednoho kandidáta (volte Zemana) a k zabránění vítězství konkurenčního kandidáta (stop Drahošovi), a zkratkovitá upoutávka na téma zabránění migrace, na němž se kandidát Miloš Zeman v kampani zejména profiloval (stop imigrantům, tato země je naše, tedy *cizinec není našinec*), s podprahovým sdělením, že konkurenční kandidát naopak imigraci podporuje (*vítáme naše cizince*, slovy známé filmové pohádky). Jakkoli jde o signál zavádějící či dokonce nepravdivý, neboť stanovisko konkurenčního kandidáta k problému imigrace bylo strukturovanější a komplexnější, vzpírající se černobílému diktátu zkratkovitého sloganu, nelze současně popřít, že se oba kandidáti v přístupu k řešení tohoto problému lišili. Hypotéza, že mnozí voliči takto vyvolané emoci podlehli a že jen v důsledku tohoto (dílčího) prvku kampaně se rozhodli hlasovat pro vítězného kandidáta, je však spekulativní a především v soudním řízení, nutně postaveném na faktech, nikoli dojmech, neuchopitelná. Koneckonců, volič se přece může rozhodnout jakkoliv. Až do poslední chvíle při své tajné volbě může uplatnit jakákoliv rozhodovací kritéria, včetně kritérií politicky zcela irelevantních, nebo dokonce nahodilých či žádných. Nezpovídá se nikomu, jen svému svědomí. „Nápravu“ – z pohledu navrhovatele - nelze zajistit pořadem práva, nýbrž (díky ústavnímu principu vlády na omezený čas) příští volbou.

[33] Nelze v této souvislosti nepřipomenout, že v roce 2013, při posuzování stížností proti zvolení odpůrce 1) prezidentem republiky poprvé, Nejvyšší správní soud v obdobné situaci poznamenal, že některá tvrzení vítězného kandidáta užitá v rámci volební kampaně se mohla řadě voličů jevit jako nekorektní, demagogická či dokonce lživá. Tatáž hodnocení mohl u některých voličů vyvolat volební slogan odpůrce 1), na který navrhovatel poukazuje. Nejvyšší správní soud však dnes, stejně jako tehdy, znovu zdůrazňuje, že se nemůže stavět do pozice konečného arbitra slušnosti a etiky, neboť není jediným ochráncem korektnosti celého volebního procesu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 12/2013-64). Jsou to voliči, *„kterým v prvé řadě přísluší hodnotit volební kampaň jednotlivých kandidátů a chování těchto kandidátů během ní. Voličům přísluší vyhodnotit volební kampaň v celé její šíři i v jejích jednotlivostech. To se týká též morálních aspektů vedení kampaně, hodnocení toho, zda jednotlivé výroky pronesené kandidáty nejsou zavádějící, zda se kandidát neuchýlil k příliš konfrontačnímu stylu atd. Za podstatné zdejší soud považuje, aby měli kandidáti v kampani možnost, pokud tak uznají za vhodné, se vyjádřit ke krokům, i těm kontroverzním, svého protikandidáta a tím umožnit voličům, aby si sami o kandidátech udělali vlastní představu. Je pak na voličích, aby výsledek tohoto svého hodnocení promítli do rozhodnutí, jak naložit se svým hlasem. Úkolem soudu nemůže být neohraničené hodnocení volební kampaně z hledisek etiky, vhodnosti, přesvědčivosti či vkusu. Role soudu působícího ve volebním soudnictví je v daném ohledu podpůrná a nastupuje až v tom krajním případě, kdy by se volební kampaň vymanila zákonem nastaveným pravidlům pro její provádění, že by se nedalo mluvit o čestném a poctivém politickém boji. Platí*

pokračování

přitom, že ne každé jednání v rámci volební kampaně, které může být některými voliči vnímáno jako neetické, nevhodné či nevkusné, zároveň okamžitě přesahuje rámec poctivě a čestně vedené volební kampaně, jak ji pojímá zákon o volbě prezidenta republiky, a stává se protiprávním. Je totiž nutno akceptovat, že ve volebním klání je možné počítat i s poměrně ostrými souboji jednotlivých kandidátů" (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 18. února 2013, č. j. Vol 27/2013-83).

[34] Nejvyšší správní soud z výše uvedených důvodů shledal, že samotná formulace sdělení „*Stop imigrantům a Drahošovi. Tato země je naše! Volte Miloše Zemana!*" nepředstavuje porušení zákona.

[35] Navrhovatel dále poukazuje na výrok prezidenta Miloše Zemana v předvolebním duelu televize Prima vysílaném dne 23. ledna 2018, kde na adresu svého protikandidáta pronesl: „*Dnes až na jednu výjimku, která se jmenuje Jiří Drahoš, všichni čeští politici souhlasí s tím, že bychom na naše území neměli přijímat nelegální migranty.*" Jak však sám navrhovatel uvádí, tomuto tvrzení se mohl prof. Jiří Drahoš účinně bránit bezprostředně po jeho prohlášení. Ani tato skutečnost proto nepředstavuje porušení pravidel volební kampaně.

IV. Závěr a náklady řízení

[36] Nejvyšší správní soud tedy neshledal návrh na vyslovení neplatnosti volby odpůrce 1) prezidentem republiky důvodným, a proto návrh zamítl.

[37] Podle § 93 odst. 4 soudního řádu správního nemá v řízení ve věcech volebních žádný z účastníků právo na náhradu nákladů řízení.

P o u č e n í : Usnesení nabývá právní moci dnem vyvěšení na úřední desce Nejvyššího správního soudu (§ 93 odst. 5 s. ř. s.).

Proti tomuto usnesení **n e n í** opravný prostředek přípustný.

V Brně dne 20. února 2018

Tomáš Langášek
předseda senátu